

Лабораторна робота №1 [1]

Теоретичні відомості

Ранні версії мов програмування містили тільки прості вбудовані типи даних - цілі, дійсні, логічні і т. п (так звані прості або атомарні типи). Ці дані можна було організовувати в масиви. Для обчислювальних задач цього було достатньо, однак поступово комп'ютери стали використовувати для обробки текстів, графічних зображень, ведення баз даних і т. п.

Таким чином, різноманітність оброблюваної інформації привело до необхідності створення програмістом власних складових типів даних - структур. Структури дозволяють поєднувати різнорідні дані - числові дані, масиви, рядки, самі структури і т. і. З структур можна утворювати масиви.

Структура - це складовий тип даних, побудований з використанням інших типів. Структура складається з полів. Поля (елементи структури) - змінні або масиви стандартного типу (int, char і т.п) або інші, раніше описані структури. Оголошення структури здійснюється за допомогою ключового слова struct, за яким йде її ім'я і далі список елементів, укладених у фігурні дужки. Наприклад структура, що описує дату може бути записана наступним чином:

```
struct date {  
    int day;  
    int month;  
    int year;  
};
```

Синтаксис оголошення змінних-структур такий самий, як і змінних інших типів. Наприклад,

```
date days;
```

Для звернення до полів структури використовується оператор . (точка). Наприклад, що б записати дату 20 листопада 2019 року в змінну days слід використовувати такий підхід:

```
days.day = 20;  
days.month = 11;  
days.year = 2019;
```

або можливо задати початкові значення відразу при оголошенні змінної:

```
date days = {20, 11, 2019};
```

Створення масиву структур має такий самий синтаксис, як і масиву елементів атомарного типу:

```
date days_array[20]; // Масив типу date з 20 елементів  
date* days_dyn_array = new date[20]; // Динамічний масив
```

Робота з покажчиком на структуру має деякі особливості: формально, для того, що б звернутися до поля структури через покажчик, його необхідно розіменувати за допомогою операції *, а потім, скористатися оператором . (точка). Наприклад:

```
date days;  
date* pdays = &days; // Покажчик на структуру  
(*pdays).day = 6;
```

Звернення до поля структури шляхом використання оператора розіменування (*) і точки можна спростити, за рахунок застосування оператора -> (стрілка, вона складається з символу мінус і більше). Оператор стрілка включає в собі операції розіменування і точку. Таким чином, останній приклад може бути перетворений:

```
date days;  
date* pdays = &days; // Покажчик на структуру  
pdays->day = 6;
```

Функції бібліотеки *fstream.h* для роботи з бінарними файлами

Для роботи з бінарними файлами в бібліотеці *fstream.h* реалізовані дві функції: для read і write:

```
ostream& write( const char * s, streamsize n );
```

```
istream& read( char * s, streamsize n );
```

Перший параметр `char * s` є покажчиком на масив даних, який необхідно записати / зчитати з файлу. Другий параметр `streamsize n` - розмір масиву в байтах, який необхідно зчитати / записати.

Так само слід зазначити, що для коректної роботи цих функцій слід відкривати файл в режимі `ios :: binary`.

Приклад, написати програму (рис. 1), в якій:

1. Користувач має можливість зчитувати і записувати з бінарного файлу інформацію:
 1. ПІБ співробітника
 2. рік народження
2. Користувач має можливість додавати та видаляти інформацію.

```
#include <iostream>
#include <fstream>
#include <cstring>
#include <windows.h>

using namespace std;

const int maxlen = 255;
#pragma pack(push, 1) //директиви компілятора для вирівнювання полів структур
struct sworker {
    char fio[maxlen];
    int age;
};
#pragma pack(pop) //директиви компілятора для вирівнювання полів структур

sworker arr[maxlen];
int worker_index = 0;

int menu(); //прототипи функцій
void readFromFile(const char* fileName);
void saveToFile(const char* fileName);
void addNew();
void del();

int main()
{
    setlocale(LC_ALL, "Russian"); //забезпечення використання кирилиці
    SetConsoleOutputCP(1251);
    SetConsoleCP(1251);
    while (1) { //створення нескінченного циклу з меню вибору, виклик відповідних функцій
        switch (menu()) {
            case 1:
                readFromFile("file.dat");
                break;
            case 2:
                saveToFile("file.dat");
                break;
            case 3:
                addNew();
                break;
            case 4:
                del();
                break;
            case 5:
                return 0;
            default:
                cout << "Невірний вибір" << endl;
        }
    }
}
```

```

    }
}
int menu()//функція показує пункти меню вибору
{
    cout << "\n";
    int ans;
    cout << "Оберіть\n";
    cout << "1-для зчитування з файла\n";
    cout << "2-для запису в файл\n";
    cout << "3-для додавання запису\n";
    cout << "4-для видалення запису\n";
    cout << "5-для виходу\n";
    cout << "\n";
    cout << "Ваш вибір ";
    cin >> ans;
    return ans;
}
void saveToFile(const char* fileName) //функція, що записує дані у бінарний файл
{
    ofstream f;
    f.open(fileName, ios::binary);
    f.write((char*)arr, sizeof(sworker) * worker_index);
    f.close();
    cout << "Введені дані збережено до файлу\n";
}
void readFromFile(const char* fileName) //функція, що зчитує дані з бінарного файлу
{
    ifstream f;
    f.open(fileName, ios::binary);
    if (!f) {
        cout << "Файлу не існує";
    }
    else {
        sworker worker;
        worker_index = 0;
        while (1) {
            f.read((char*)&worker, sizeof(worker));
            if (f.eof())
                break;
            arr[worker_index] = worker;
            worker_index++;
        }
        f.close();
        cout << "Дані зчитано з файлу\n";
        for (int i = 0; i < worker_index; i++) {
            cout << i + 1 << "\t" << arr[i].fio << "\t" << arr[i].age << endl;
        }
    }
}
void addNew()//функція, що додає(створює) новий запис
{
    cout << "Додавання нового запису\n\n";
    cout << "Запис номер " << worker_index + 1 << "\n";
    cin.ignore();
    cout << "Введіть ПІБ ";
    cin.getline(arr[worker_index].fio, maxlen);
    cout << "Введіть вік ";
    cin >> arr[worker_index].age;
    worker_index++;
    cout << "\n";
    for (int i = 0; i < worker_index; i++) {
        cout << i + 1 << "\t" << arr[i].fio << "\t" << arr[i].age << endl;
    }
}

```

```
    cout << "\n";  
}  
  
void del()//функція, що видаляє запис  
{  
    int d;  
    cout << "Оберіть номер запису, який необхідно видалити ";  
    cin >> d;  
    for (int i = d - 1; i < worker_index; i++)  
        { arr[i] = arr[i + 1];}  
    worker_index--;  
  
    cout << "\n";  
    for (int i = 0; i < worker_index; i++) {  
        cout << i + 1 << "\t" << arr[i].fio << "\t" << arr[i].age << endl;  
    }  
    cout << "\n";  
}
```

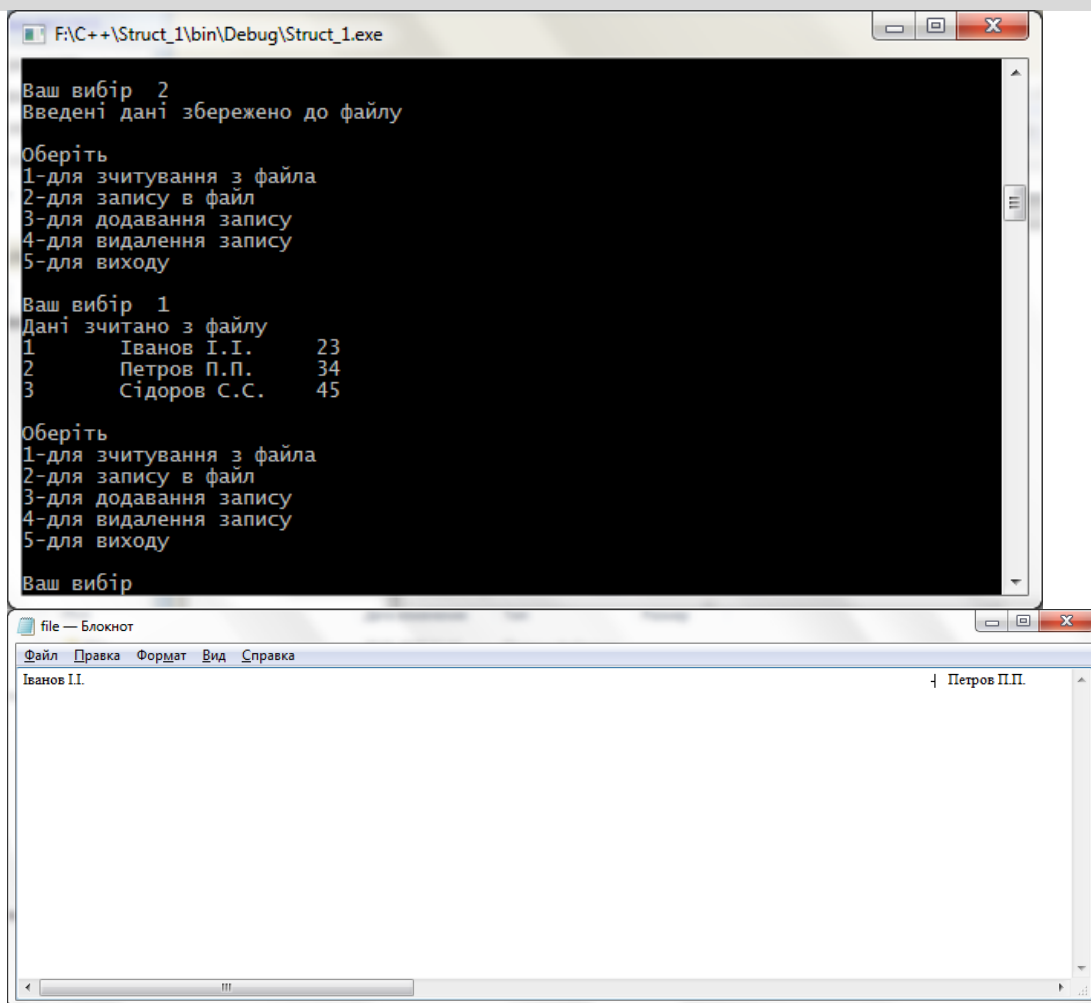

Рис.1 - Приклад роботи програми

Лабораторна робота №1

Варіант 1.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про страву:
а) назва страви, б) тип страви, в) кількість калорій, г) вага.
 2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
 3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
- Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 2.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про потяг:
а) номер, б) час відправлення з місця формування, в) час прибуття в пункт призначення, г) тип вагонів.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 3.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про товар:
а) найменування, б) ціна, в) кількість, г) термін поставки.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.б інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 4.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про процесор:
а) виробник, б) тактова частота в гігагерцах, в) номінальне напруження, г) тип.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.б інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 5.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про книгу:
а) автори, б) видавництво, в) кількість томів, г) бібліотечний шифр.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 6.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про групу у дітячому садку:

а) тип групи, б) номер, в) вихователь, г) кількість дітей.

2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.г інформацію**.

3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.

Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 7.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про автомобіль:

а) виробник, б) марка, в) рік випуску, г) пробіг.

2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.г інформацію**.

3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.

4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 8.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про багаж авіапасажира:

а) прізвище власника, б) вага, в) кількість місць, г) рейс.

2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.

3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.

4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 9.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про місто:

а) назва, б) країна, в) регіон (область), г) кількість мешканців.

2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.б інформацію**.

3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.

4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 10.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про дисципліну:

а) назва, б) номер семестру, в) спеціальність, г) кількість годин.

2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.

3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.

4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 11.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про лікаря:
а) прізвище, б) спеціальність, в) стаж роботи, г) телефон.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 12.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про фільм:
а) назва, б) режисер, в) рік випуску, г) країна.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 13.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про кафедру:
а) назва кафедри, б) завідувач, в) назва інституту, г) кількість викладачів.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 14.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про вірус:
а) назва вірусу, б) код, в) кількість мутацій, г) вакцина.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 15.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про студента:
а) прізвище, б) номер групи, в) адреса, г) телефон.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
4. Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 16.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про смартфон:
а) назва, б) діагональ, в) процесор, г) оперативна пам'ять.
 2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.в інформацію**.
 3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
- Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 17.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про нерухомість:
а) тип нерухомості, б) площа, в) власник, г) ціна.
 2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.в інформацію**.
 3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
- Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 18.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про населений пункт:
а) тип населеного пункту, б) назва, в) область, г) кількість мешканців.
 2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.б інформацію**.
 3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
- Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 19.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про принтери:
а) назва принтера, б) тип, в) формат друку, г) швидкість друку.
 2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
 3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
- Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 20.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про двигун:
а) тип двигуна, б) потужність, в) кількість обертів, г) вага.
 2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.б інформацію**.
 3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.
- Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 21.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про деталь:
а) вид деталі, б) матеріал, в) вартість, г) вага.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.б інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.

Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 22.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про виставу:
а) назва вистави, б) назва театру, в) дата показу, г) вартість квитка.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.

Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 23.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про службовця:
а) ім'я, б) прізвище, в) зарплатня, г) зміна.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.а інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.

Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Варіант 24.

Написати програму, в якій

1. Користувач має можливість записувати та зчитувати з бінарного файлу інформацію про туристичний маршрут:
а) назва маршруту, б) довжина, в) тип складності, г) дата.
2. Користувач має можливість додавати, видаляти, змінювати та **сортувати по п.1.б інформацію**.
3. Для виконання усіх дій, що описані вище, використовуються спеціально написані для цього функції.

Після виконання операції інформація о ній протоколюється (як на екран, так і в файл), таким чином, щоб користувач мав змогу бачити всю історію виконання операцій.

Контрольні запитання

- 1) Поясніть, що таке структури? Для чого вони застосовуються?
- 2) Якими типами даних можуть бути поля структури?
- 3) Як організована робота у мові C++ з бінарними файлами? Дайте визначення бінарного файлу.
- 4) Чи відрізняється робота з текстовими файлами від роботи з бінарними файлами у мові C++?

Посилання

1) Основи програмування на C++: Навчальний посібник для студентів спеціальностей 113 – Прикладна математика та 122 – Комп'ютерні науки: навч. посіб./ Водка О.О., Дашкевич А.О., Іванченко К.В., Розова Л.В., Сенько А.В. – Харків: НТУ ХПІ, 2021. – 114 с.